

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník-roč.II.-č.13.

Vysoké n. Jiz.19.12.1969.

Vážení a milí čtenáři,

blíží se k nám doba vánočních svátků,kdy k sobě mají lidé jaksi citově blíž,rozjímají co dobrého nebo špatného za rok přišlo nebo odešlo.K neštěstí spolublížního jsou citlivější,vnímavější a vadjemně si přejí pohodu,klid a mír.

Redakce " Větrníku " spolu s Městským národním výborem přeje Vám všem jen to dobré,klid,příjemné prožití vánoce v kruhu svých drahých a mír,ktorej jako konzem vánoční čas obestírá.Ať je s námi po celý příští rok.

Redakce a M. N. V.

Veselé vánoční koleda
z Vysokého.

Složil Václav Paviček.

Přišel jsem k Vám na koledu
až ved Kokerhádo,
kopcem na perkyňkách jedu
letím pro koláče.

V kapkách dortek křídla nesu
sápu ze Sklenářic
a zas honem támhle k lesu
pro špek do Ropratic.

Brádo mě snobí,koukám kde je
ten vysockej kostel -
dnes už mě nic nezahřeje
jen má slatá postel.

Lusím oště knát do veršku
koledu mně d jte -
celi com mál na Vás deršku
nic se nehňovejte!

Hřejivá vzpomínka.

Nastal míhavý podzim,doba příjemného posezení u teplých kamen a my v milých vzpomínkách na zahlé horké léto vracíme se v myšlenkách tam, kde jsme trávili dovolenou - do Vysokého nad Jizerou.

Kaló,ale milé městočko Vysoké má pro svoji krásnou polohu řadu svých věrných návštěvníků a otitů,kteří se tam rádi vrací a nosí které také my patříme.

Za krátkou dobu našeho působení před 35 lety přilnuli jsme k Vysokému tak,jako k rodnému městu,tím opíše,že se tam narodil náš první syn. Jezdíme tam rádi aspoň o letní dovolenou a sledujeme se sájnou každé jeho dñní,někdy s radostí - jindy opatně.

Loni po několikaleté přestávce obdivovali jsme pěknou květinovou výzdobu náměstí a tím více překvapil nás žalostný vzhled parku,ktorej býval před lety tak krásný.O to větší byla naše radost letos,když

jame našli park zvelebený a v pořádku. Je to opravdu záslužný skutek těch, kteří se o to zasloužili a patří jim od nás - všech věrných návštěvníků - vřelý dík. Cesta parkem od divadla mezi skupinami březek s lavičkami ze kterých je tak kouzelný pohled na panorama Krkonoš si to opravdu zaslouží.

Nové dva obchody na náměstí přispěly také k lepšímu vzhledu a proto tak dál milí vysocáci, ať je to Vaše městečko čím dál lepší!

Kdyby tak zmizela ještě ta mlékařská bouda za kostelem a ty nečisté dvě uličky u autobusové čekárny na náměstí a kdyby tak bylo v blízkosti města jen malé koupaliště a ještě aspoň jeden hostinec - nabylo by chyb. To by bylo letovisko lepší, než Harrachov. To je ovšem daleká nadba budoucnosti, ale není to možné. Bývalá Kramářova vila je také ozdobou města; je sice v pořádku, ale její okolí už asi nikdy parkem nebude. Tolik vzácných stromů a keřů volá po ošetření, cesty zarůstají kopřivami a travou a přece by stačilo tak málo! Kdyby jen 3 - 4 hodiny věnovali rezeantů za celý 14 denní pobyt na jeho zvelebení.

Nezlobte se na nás za tu kritiku, ale my to s Vámi milí vysocáci myslíme upřímně. A ten pavilon na náměstí si nemůžete vzít!

Váš Dr. Vavruška s manželkou.

O pečivu a uzeninách našeho mládí.

Jestliže vzpomínáme na doby starého Rakouska, nemůžeme nezapomenouti těch sedmi pekařů a uzenářů, kteří zásobili necelých 2.500 obyvatelů Vysokého. Všem se vedlo poměrně dobře, jejich pečivo - masné výrobky byly prvotřídní a k řeznictví patřila většina i koncesovaná živnost hostinská. Všichni naši řezníci byli tedy zároveň hostinskými a v každé hospodě měli pivo z jiného pivovaru.

Pekařský cech, jehož pozůstatky vidíme dnes s řadou jiných cechů v našem muzeu, vlastnil krásnou téměř bílou cechovní korouhev, která dvakrát za rok vyrukovala o slavnosti Božího těla na náměstí a za větru, který u nás není vzácností, pohybovala se pomalu obsluhována jsouc mistry, to u nás není vzácností, spolu s ostatními cechovními korouhvi.

A právě měsíc prosinec nás nutí zavzpomínat v první řadě na naše pekaře. Samozřejmě, že dnes a denně byl čerstvý chléb, housky a rohlíky včasně koláčů, ale o svátku dušiček se pekly tak zvané "dušičky" v podobě písmene S na obou koncích pěkně do spirály stočeného. Nevím, proč si naši předkové představovali lidskou duši v této podobě, ale do dneška, když slyším něco o lidské duši, vidím tu ~~střední~~ druholistořadovou vysocou pekařskou dušičku, kterou jsme jako děti jedly nábožně úměrně k svátku všech svatých a dušiček. A neuplynulo ani deset dnů, kdy 11. listopadu měli naši pekaři další novinku k svátku Sv. Martina. Dnes vidím martiny po celý rok, stejně jako vánočky, který se pekly jednou za rok a to vždy jen před vánočními, aby na Velikonoce byly vystřídány velikonočními bochánky. Pekly se krušníky a preclíky a v Poniklé taránky, které měly nějakou zvláštní úpravu a vysocí pekaři je nikdy nepekli. Snad prý se to těsto předem vařilo, to už nevím, ale na špičce jich bývalo asi dvacet a "prekrutně nám chutnaly". K bochníku chleba patřil pravidelně jako přídavek jeden makový nebo povidlový koláč. Vánočky se pekly již týden před vánočními a všichni pekaři měli honičku. Těsto na vánočky si každá hospodyně připravila doma, pouze plnění svěřeno bylo pekaři. Vánočka z pekařské pece musela být. A peklo se až nadmíru štědře. Dvacet vánoček, které se pak jedly nejméně do Hromnic, nebylo vzácností v početnějších rodinách a ta poslední, která se jedla počátkem února, bývala nejhorší.

[illegible]

dovicích v Haliči Ant. Grmela a Josefa Mullera a na Moravě A. Kotka. Se srdcem plným horoucí lásky k ujařmené otčině a plni pevné víry a naděje v lepší příští, hrdinně položili stateční chlapi své životy na oltář vlasti. Když na podzim roku 1914 ruská vojska obklíčila pevnost Přemyšl a stála před Krakovem, rakouská armáda se považovala za ztracenou a na pomoc přišli Němci. A tu bylo třeba zjistit, jak a kde jsou silní. K této výzvědné službě se dobrovolně přihlásil Josef Müller a Ant. Grmela. V Haliči však byli zrazeni, chyceni a 12. prosince 1914 na náměstí ve Vadovicích popraveni. Umírali jako praví hrdinové, silní a věříci. Josef Müller pevnými tahy svého písma píše svému strýci o tom, že bude popraven jako ruský špión a žádá, aby to sdělil jeho matce, která je v Praze nebo ve Vysokém n. Jiz. Ant. Grmela psal před smrtí svým milým: "Ať žije myšlenka, za kterou jsem šel. Nechť dá Bůh, aby Slované volně dýchali, zbaveni německého otroctví."

Až spoutání provazy, pevně kráčeli k šibenici, odmítli si dát zavázat oči a s výsměchem pohlíželi na své katany. Antonín Grmela zemřel, až když se mu koupenný kat zavěsil na nohy, aby ukončil jeho život. V té chvíli vykročil vpřed Josef Müller. Velicí důstojník rakouské armády a taneční šavlí a se sběsilým křikem učinil výpad proti Mullerovi, aby mu zabránil promluvit. Antova oprátka zavřela Mullerova ústa navždy...

Zásadkou nadporučíka Hoška, příbuzného rodiny Mullerovy, který ještě za války tajně zjistil místo, kde byli oba první naši popravení legionáři pohřbeni, a podal o tom po válce zprávu, mohly být jejich tělesné pozůstatky exhumovány a převezeny do Prahy v r. 1923. Na čestném místě v oddělení legionářů první zpráva na Olšanech v Praze dříve svůj věčný sen Josef Müller. Jeho rodné město Vysoké n. Jiz. mu odhalilo v roce 1928 na místní školní budově za asistence čestné roty čs. vojska pamětní desku. Ta však byla v září 1940 na rozkaz gestapa zničena. Ve vlastivědném muzeu ve Vysokém najdete dokumentárně vybavenou vitrinu, věnovanou památce Josefa Mullera.

Gestapo desku zničilo, kámen rozbili, ale svatý odkaz horoucí lásky k vlasti, zasety pevně do srdcí všech věrných, zůstal a zvítězil.

Bohuš Josífoš.

PS/ Vážení přátelé, nezapomínejme vysocích rodáků, jistě znovu odhalení desky na budově školy nebo divadla Krakonoš bylo by záslužným činem. Hlas revoluce vzpomněl ve svém čísle 25 ze dne 13. 12. 1968 této tragédie s titulním nadpisem "První šibenice prvního odboje." Nemohla by se tohoto úkolu ujmouti vysocí organizace Svazu protifašistických bojovníků pod patronátem Národního výboru?

Do třetice všeho špatného aneb
každý má svou pravdu.

Do posledního čísla Větrníku napsal Dr. Lukáš opravu mého tvrzení o vyhození staré vysocí školy. K tomu uvádímna vysvětlení toto:

Své "při nejmenším odvážné tvrzení", že stará škola v Zákostelí nehořela, ježto v té době Vysoké školu jako takovou vůbec nemělo, uvedl jsem ve svém článku v 9. čísle Větrníku právě, poněvadž shoření této "školy" je v brožurce uvedeno v souvislosti se zřízením nové hlavní školy, což svádí k mylnému výkladu, jakoby byla zřízena proto, protože stará škola vyhořela.

Dr. Lukáš patrně přehlédl, ačkoliv to ve své opravě doslovně cituje, že jsem, mluvě o škole, užil srovnávacího příslovce "jako takovou." A to je ovšem rozdílné.

Co tenkrát v r. 1834 shořelo, nebyla škola / jako taková /, nýbrž stará barabizna, ve které se sice zpočátku nějaký čas učilo, jak dokládá i sám Dr. Lukáš, ale ve které se už téměř půl století před jejím vyhořením neučilo. Zbylo tedy jen jméno, a proto jsem se domníval a dosud i domnívám, že snad nebylo třeba o vyhoření tohoto stavění se v brožuře zmiňovat.

Pro lepší porozumění nabízí se nám srovnání ze současnosti. Na rohu nám stí stojí dům, kterému se odedávna říká "stará pošta" a v němž, na což však už mezi námi není pamětníka, také pošta kdysi byla. Dojme tomu, že by tento dům dnes vyhořel, a obec vysoká by za nějaký rok postavila pro poštu novou budovu. Kdyby tedy, za nějakých sto let, příští kronikář uvedl tyto dvě události do souvislosti a napsal: "Stará pošta vyhořela v roce 1969. Obec vysoká postavila novou poštu v r. 1980," tak by to, podlé mého názoru, bylo rovněž tvrzemí pokládající této faktické události nylný výklad. A jedině o to mně šlo.

Tak, nic ve zlém, milý Václavě. Myslím, a v tom se jistě oba shodneme, že vytržení a upřímně míněná výměna názorů ještě nikomu neublížila.

V Praze 3. prosince 1969.

Prokop Hásek.

Výbor Sdružení rodičů a přátel školy při ZŠ ve Vysokém n. Jizerou děkuje paní Aděle Hanušové, člence divadelního souboru při OB, za pekné nacvičení dětské divadelní hry "Kašpárek a Smíra v Černém hradu", kterou sehrály dne 6. a 7. prosince t.r. vysoké děti. Téměř všechny jsou členy dramatického kroužku LŠU, který vede paní učitelka Lidmila Hnyková. Samozřejmě nesmíme zapomenout na samotné účinkující děti. Všem dohromady mnoho díky. Také poděkování paní Hubaškové za nacvičení tanečků.

Máme radost, že se někdo zabývá naší mládří, která bude v budoucnu nadějným pokračovatelem divadelní tradice ve Vysokém nad Jizerou. Věříme, že paní Aděla Hanušová bude i nadále s našimi dětmi pracovat. A paní učitelka Hnyková získávat do svého kroužku nové talenty.

Za tuto obětavou práci jim všem srdečně děkujeme a do budoucna přejeme hodně, hodně úspěchů.

Výbor SRPS.

Jeden měsíčně. / Ostře sledované vlaky ?! /

Ve Vysokém byli dva řemesníci: jeden řezník a uzenář, druhý pekař. Voba řešáci a rádi si sem tam tajně vyhodili z kopejtky. Směrem k Příchovicům byla při silnici jedna hospoda a zrovna tam dostali novou kelnorku. Ti dva naši řemesníci se smluvili a vsadili, kdo se s ní jako první pobaví, že zaplatí sázku. / To už není zapsaný vo co tenkrát šlo. /

Pekař později vypravoval: "Nežal sem žádný dlouhý stráchy a šel tam. Duče bylo pěkný, voto nic, ale pak mně přišlo dokouknout, že má na sedací části razítko: XY, řezník a uzenář

Vysoké nad Jizerou. Takže sem tu sázku na celý čáře prohrál!"

/ Kam se hrabe pan Hrabal se svejma "vlakama". To se stalo ve Vysokém nejmaň před 60 ti lety! /

Ze Zápisníku šenkýře Josefa Lařatky vybrala Jiřina
Doubalíková

Různé zprávy.

Vlastivědné muzeum ve Vysokém n. Jiz. upozorňuje čtenáře /zvláště pražské / na vystavený malý chodící betlém Jana Letelky v České jizbě v Karlově ulici v Praze. Tento betlém našeho muzea bude vystaven ve vánočním čase asi do 10. ledna 1970. Na velký chodící Letelkův betlém se přijďte podívat do muzea. Ve vánoční výstavce uvidíte ručně malovaný betlém z vysokého kostela, jehož "darci" jsou 50 cm vysokí. Přijďte pobejt!

Houbařin.

Dne 17. listopadu našel ve "Vobecnici" L. Jandura při lesní práci 6 malých zdravých hříbků.

V téže době našla na Petruškových vrších pí. K. Vondřichová z lázeňny jednoho velkého hříba.

Škoda, že to nebylo ještě o měsíc dříve, to by byl vánoční hubník z čerstvých hub!

N. rozeniny.

Dne 12. prosince se dožila paní Marie Doubalíková 87 let /1882 /.

Dne 27. prosince oslaví paní Marie Svárovská 78 let /1891/.

Úmrtí.

13. listopadu zemřela ve věku 90 let v Bydžově vysoká rodačka paní Anna Plísková, rozená Rónová, sestra spisovatele Zdenka Róna.

V Dubu u Olomouce zemřel náhle dne 27. listopadu vysocký rodák Karel Netuka, 65 let.

8. prosince zemřela neočekávaně paní Věra Tichá ve věku 44 let.

Čest jejich památce!

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena 1.-Kčs.